

blockchain technologies in property rights registration, and the automation of shareholder voting procedures. It demonstrates how digitalization contributes to improving corporate governance efficiency and minimizing corruption risks.

Keywords: corporate law, corporate governance, reform, European standards, international law, consolidation.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

Власова Я. Реформаційні процеси корпоративного права та управління в Україні: впровадження європейських стандартів і міжнародного досвіду. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 1. С. 19-24.

Vlasova Y. Reformation Processes of Corporate Law and Governance in Ukraine: Implementation of European Standards and International Experience. Actual problems of innovative economy and law. 2025. No. 1, pp. 19-24.

УДК: 234.037:340.1

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-1-6>

КАДАЛА Віталій¹, кандидат юридичних наук, доцент, кафедра господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки, <https://orcid.org/0000-0002-6868-9487>

ГУЗЕНКО Олена¹, кандидат економічних наук, доцент, кафедра господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки, <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>

ЧУПРИНА Яніна, старший викладач кафедри правового регулювання економіки, Харківській національній економічній університет імені Семена Кузнеця, <https://orcid.org/0000-0002-6645-0296>

ОСУЧАСНЕННЯ ПРИНЦИПІВ КЛІНІЧНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Кадала В., Гузенко О., Чуприна Я. Осучаснення принципів клінічної юридичної освіти в умовах сьогодення.

У статті досліджуються принципи діяльності юридичних клінік, які виступають основою клінічної юридичної освіти студентів-правників, обґрунтовано ряд проблематичних аспектів необхідності посилення та розширення меж надання безоплатної правової допомоги студентами-правниками юридичних клінік. Зважаючи на вже наявні здобутки, вбачається необхідним наукове та практичне обґрунтування осучаснення змістовності принципів клінічної юридичної освіти, з огляду на зміни, що переживає наше суспільство в умовах воєнних дій. Встановлено, що виникло питання вдосконалення освітніх циклів студентів-правників шляхом адаптації клінічної юридичної освіти. Такий підхід в освітньому циклі має на меті вирішити проблеми студентів-правників у контексті отримання досвіду, потрібного для повноцінної юридичної роботи, оскільки теоретичного матеріалу, викладеного навіть найкращими спеціалістами, недостатньо, а вкрай необхідними є практичні навички. Особливо це актуально нині, в умовах забезпечення нормотворчої, правоохоронної і правозастосовної діяльності, необхідності гарантувати реалізацію прав і інтересів фізичних та юридичних осіб. Звернуто увагу на принципи діяльності юридичних клінік, які регламентовано на законодавчому рівні та представлено їх змістовний сегмент. Розглянуто наукові позиції щодо групування принципів юридичної клінічної діяльності, розкрито видове їх представлення в залежності від меж включення до певної групи. Запропоновано та обґрунтовано доцільність розширення пакету спеціальних принципів клінічної юридичної освіти на основі впровадження принципів, які присвячено консультативній діяльності студентів-правників з клієнтами юридичних клінік. Адаптування та виконання таких принципів сприятиме як підвищенню більш глибокого розуміння студентами-правниками відповідальності за рівень надання консультаційних послуг, так і покращенню їх підготовки через вивчення досвіду роботи провідних юридичних клінік.

Ключові слова: юридична освіта, юридична клініка, клінічна юридична освіта, правова допомога, правник, безоплатна правова допомога, право, принципи права, правове регулювання, суспільні відносини.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах сьогодення актуалізується питання змістовності принципів клінічної юридичної освіти, яка здатна вплинути на вирішення проблем надання безоплатної правової допомоги в Україні. Останнім часом збільшується кількість осіб, які потребують правової допомоги, а, як наслідок, зростає навантаження на юридичні служби, котрі потребують не лише поповнення кадрового складу молодими правниками, а, й перш за все осіб, які володіють навичками практичної консультативної роботи. Для вирішення цієї проблеми необхідним підвищення якості підготовки майбутніх правників так, як розрив між теорією та практикою в юридичній освіті продовжує зберігатися, оскільки проходження здобувачами та здобувачками юридичної практики на базі органів державної влади та місцевого самоврядування, у приватному секторі економіки є недостатнім для набуття ними належного обсягу професійних навичок діяльності у галузі права. Таке явище вказало на необхідність впровадження клінічної юридичної освіти, котра спирається на систему принципів та створює умови для здобувачів та здобувачок вищої юридичної освіти під контролем викладачів-кураторів здійснювати надання безоплатної правової допомоги різним верствам населення, набуваючи при цьому практичних навичок для подальшої діяльності за фахом. Беззаперечним є факт, що в умовах воєнних дій в Україні, рольовий аспект у системі підготовки майбутніх фахівців права клінічної юридичної освіти зростає та потребує осучаснення ключових її сегментів, серед яких принципи займають одне з провідних місць, що підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема правового регламентування та особливостей надання клінічної юридичної освіти не є новою, проте не

втрачає своєї актуальності та сучасності в правовій доктрині. Доволі часто дана проблема стає предметом вивчення на різних наукових дискусійних платформах, знаходить своє відображення в монографічних та дисертаційних дослідженнях молодих вчених, проте їх рішення, як правило, представлено в контексті обмеження обраного напрямку вивчення. Серед науковців варто відзначити таких, як А.О. Галай [1], М.Т. Лоджук [2], М.І. Любченко[3], В. Сущенко[4], Ю.О. Фігель [5] та інших. Науковці торкаються різних аспектів клінічної юридичної освіти, проте обмежено складають деталізацію змістовності ключових сегментів даного освітнього циклу, а саме мети, завдань, принципів тощо. Зважаючи на вже наявні здобутки, вбачається необхідним наукове та практичне обґрунтування осучаснення змістовності принципів клінічної юридичної освіти, з огляду на зміни, що переживає наше суспільство в умовах воєнних дій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження змістовності принципів клінічної юридичної освіти та обґрунтування доцільності розширення їх переліку відповідно до існуючих викликів сучасної правової вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах функціонування правових, фінансових та економічно-соціальних інститутів розвитку України гостро стоїть питання підвищення кваліфікаційного рівня фахівців даних структур. Водночас суспільство України в умовах воєнного стану потерпає від викликів, які породжені активними воєнними діями та супроводжуються значними втратами бізнесових структур, робочих місць, власного майна населення та доходів. Наслідком таких подій є збільшення членів суспільства, котрі потребують правової допомоги в питаннях вирішення проблем сьогодення. У зв'язку з цим, виникло питання вдосконалення

¹Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький, Україна

освітніх циклів студентів-правників шляхом адаптації клінічної юридичної світи. Такий підхід в освітньому циклі мав на меті вирішити проблеми студентів-правників у контексті отримання досвіду, потрібного для повноцінної юридичної роботи, адже теоретичного матеріалу, викладеного навіть найкращими спеціалістами, недостатньо, а вкрай необхідними є практичні навички. Особливо це актуально нині, в умовах забезпечення нормотворчої, правоохоронної і правозастосовної діяльності, необхідності гарантувати реалізацію прав і інтересів фізичних та юридичних осіб, котрі потерпають від воєнної російської агресії на території нашої країни.

Як покаже практична освітня діяльність впровадження в структуру закладів вищої освіти, які проводять підготовку майбутніх правників юридичних клінік мало на меті забезпечення їх практичної підготовки до професійної діяльності, сприяння розумінню ними соціальної ваги юридичної професії та вирішенню соціальних проблем. При цьому, на законодавчому рівні було вирішено питання порядку функціонування юридичних клінік шляхом адаптації Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України [6]. Цінність законодавчого акта полягає в площині правової регламентації мети, завдань, принципів та організаційних аспектів функціонування юридичних клінік у складі закладів вищої освіти України. Крім того, доволі змістовно визначено принципи клінічної юридичної освіти в Стандартах діяльності юридичних клінік України [7].

Предметом дослідження наукової розробки обрано один з ключових сегментів діяльності юридичних клінік, а саме принципи, які представляють собою основні засади надання клінічної правової освіти. Такий вибір напрямку дослідження обумовлений тим, що оцінювання придатності кандидата до виконання своїх повноважень відбувається за певними критеріями, що де-факто закарбовані в принципах (основних засадах) здійснення правничої діяльності, передбачених як у законодавчих актах, присвячених регулюванню окремих правничих спеціальностей, так і корпоративних правилах професійної етики, що містяться в деонтологічних кодексах (правилах) для адвокатів, прокурорів, нотаріусів, суддів і правознавців-дослідників. Зазначені законодавчі принципи-критерії значною мірою типові, спільні для всіх правничих спеціалізацій в Україні та містять такі положення: «верховенство права і законність; справедливість і гуманізм; рівність всіх людей (громадян) перед законом; демократичність і незалежність; конфіденційність і компетентність; об'єктивність і неупередженість; чесність і порядність» [8].

Зокрема, звернення до словника іншомовних слів показало, що понятійна категорія «принцип» (лат.

principium – начало, основа) розглядається з трьох позицій таких як: «основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеології; засада; особливості; покладена в основу створення або здійснення чогось; переконання, норма, правило, яким керується хтось у житті і поведінці» [9]. Водночас, укладачі словника української мови (академічний тлумачний словник) розглядають дефініцію «принцип» з декількох позицій, а саме: основний закон якої-небудь точної науки; правило, покладене в основу діяльності якої-небудь організації, товариства; переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці [10].

Враховуючи зазначене стає зрозумілим, що понятійна категорія «принцип» представляє собою твердження, яке сприймається як головне, важливе, суттєве, неодмінне або, принаймні, бажане яке відрізняється від законів природи тим, що їхнє формулювання загальніше, менш конкретне.

Беручи до уваги предмет дослідження доречним є звернутися до принципів права, котрі характеризують об'єктивно властиві праву відправні начала, незаперечні вимоги (позитивні зобов'язання), які ставляться до учасників суспільних відносин із метою гармонічного поєднання індивідуальних, групових і громадських інтересів. Іншими словами, це є своєрідна система координат, у рамках якої розвивається право, і одночасно вектор, який визначає напрямок його розвитку. З такого твердження витікає, що принципи є підставою права, містяться у його змісті, виступають як орієнтири у формуванні права, відбивають сутність права та основні зв'язки, які реально існують у правовій системі. В свою чергу, А.М. Бабенко, О.О. Борисова та І.О. Шаповалова вважають, що «...принципи права спрямовують і надають синхронності всьому механізму правового регулювання суспільних відносин, досконаліше розкривають місце права в суспільному житті та його розвитку...знаходить своє вираження у позитивному праві, через таке закріплення йому надається якість загальнообов'язковості» [11, с. 7].

Нагадаємо, що у розділі 3 Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України [6] чітко окреслено пакет принципів, які мають супроводжувати діяльність юридичних клінік в Україні. До їх складу було включено принципи поваги до права, справедливості, людської гідності; спрямованості на захист прав і свобод людини; гуманізму; законності та верховенства права; об'єктивності; безоплатності надання правової допомоги; конфіденційності; компетентності та добросовісності. Кожен із зазначених принципів має свою змістовну сутність котра представлена в таблиці нижче (табл. 1).

Таблиця 1

Сутнісний зміст принципів дії юридичних клінік в Україні

Принцип	Характеристика змістовності принципів дії юридичної клініки
поваги до права, справедливості, людської гідності	це право, що захищає гідність будь-якої особи, забезпечує належне ставлення до неї з боку органів державної влади, інших осіб.
спрямованості на захист прав і свобод людини	це права і свободи людини та їх гарантії, які визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність.
Гуманізму	це основоположний принцип права, який визнає саму цінність людини, її гідність, право на щастя, виявлення своїх здібностей. Його застосування є критерієм прогресивності соціальних інститутів.
законності та верховенства права	це визначається як принцип ідеї панування права, яка втілюється у створення належних законів, їх відповідне виконання, заборону свавілля, дотримання прав людини, недискримінацію та рівність перед законом. Законність розуміється як суворе дотримання, виконання закону.
об'єктивності	це означає, що дослідник не має права нічого додавати від себе ні на етапі спостереження за явищем, ні в процесі формулювання висновків. Умовами об'єктивності наукових висновків та інформації є точність, обґрунтованість, надійність, достовірність, наукова аргументованість.
безоплатності надання правової допомоги	це правова допомога, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел
Конфіденційності	це інформація, отримана психологом (юристом) у процесі проведення роботи, не підлягає свідомому чи випадковому розголошенню, а у разі необхідності повинна бути представлена у формі, що виключає її використання проти інтересів клієнтів.
компетентності та добросовісності	це принцип, що вимагає від адвоката знання відповідних норм права, наявність необхідного досвіду їх застосування, досконалість в урахуванні всіх обставин, що стосуються доручення клієнта, та можливих правових наслідків його виконання, ретельну підготовку до виконання.

Джерело: узагальнено та систематизовано авторами на основі джерел [6, 7, 8].

З цього приводу цікавими є результати монографічних досліджень А.О. Галай, який вважає, що з позиції діяльності юридичних клінік доцільно розглядати дві групи принципів: загальні та організаційні. На погляд науковця «...юридична клініка як особлива організація, для якої характерне поєднання елементів державних установ і громадських утворень діє на основі поєднання таких принципів організації та управління: добровільність та добročинність діяльності, спільність інтересів і рівність прав її учасників, єдиноначальне керування при умові самоврядування і демократизму в управлінні, відповідальність за прийняті рішення, поєднання сформульованих державою завдань і свободи вибору напрямів своєї діяльності, пріоритет навчальних цілей над соціально-орієнтованими» [1, с. 266 – 267].

Водночас, М.Т. Лоджук також пропонує групування принципів діяльності юридичних клінік, проте на загальні та спеціальні. Крім того, вчена обґрунтовує той факт, що «...до групи загальних принципів діяльності юридичних клінік слід віднести такі основні сади, які визначають особливості їх правового статусу, а саме: конкурсний відбір студентів-клініцистів в юридичну клініку; добровільність участі студентів у наданні правових послуг; рівноправність студентів під час діяльності в юридичній клініці; інформування відвідувачів юридичної клініки про правила роботи та особливості надання безоплатної правової допомоги; звітність студентів-консультантів перед керівництвом юридичної клініки; нагляд за якістю правових послуг в юридичній клініці з боку кураторів; відповідальність кураторів юридичної клініки за надану студентами-клініцистами некваліфіковану правову допомогу» [2, с. 60]. У монографічних дослідженнях М.Т. Лоджук розкриває також види запропонованих спеціальних принципів діяльності юридичних клінік з позиції «... як суб'єкта надання безоплатної правової допомоги: поваги до права, справедливості, людської гідності; спрямованості на захист прав і свобод людини; гуманізму; законності; верховенства права; об'єктивності; безоплатності надання правової допомоги; конфіденційності; компетентності та сумлінності» [2, с. 60].

Ми вважаємо, враховуючи ситуацію в Україні та результати проведених досліджень, доцільно розширити перелік принципів, якими варто керуватися при наданні клінічної юридичної освіти студентам-правникам. Мається на увазі пакет спеціальних принципів, які присвячено консультативній діяльності студентів-правників з клієнтами юридичних клінік, а саме:

- принцип повного інформування клієнта про законність представлення консультаційних послуг в системі надання безоплатної правової допомоги;

- принцип відповідальності за рівень якісного надання студентами-правниками юридичних клінік безоплатної правової допомоги;

- принцип постійного вдосконалення студентами-правниками правових знань на базі адаптування досвіду роботи провідних юридичних клінік.

На наш погляд адаптування та виконання зазначених принципів сприятиме не лише підвищенню більш глибокого розуміння студентами-правниками відповідальності за рівень надання консультаційних послуг, а й сприятиме покращенню їх підготовки через вивчення досвіду роботи провідних юридичних клінік.

Висновки. Враховуючи вищевикладені результати дослідження вважаємо за доцільне зробити ряд висновків. По-перше, потребує нормативного врегулювання питання щодо забезпечення клінічної юридичної освіти належним фінансуванням, кадровим наповненням, розширенням ініціатив у рамках євроінтеграції України. По-друге, в Україні назріла нагальна потреба осучаснення змістовності принципів клінічної юридичної діяльності, котра займає доволі помітне місце в системі підготовки майбутніх правників. По-третє, в основу діяльності юридичних клінік в Україні покладено ряд принципів, які за змістовністю відповідають принципам національної системи права. По-четверте, в основу принципів права покладено основні ідеї, керівні положення, які визначають зміст і напрями правового регулювання, що сприяє більш предметному розумінню їх у складі клінічної юридичної освіти. По-п'яте, за результатами проведених досліджень запропоновано розширити перелік принципів дії юридичних клінік шляхом включення до розділу 3 Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України пакету принципів, які присвячено консультативній діяльності студентів-правників з клієнтами юридичних клінік при наданні безоплатної правової допомоги.

Перспективи подальших розвідок. Враховуючи збільшення кількості активно функціонуючих юридичних клінік у закладах вищої освіти, запровадження викладання обов'язкового курсу з юридичної клінічної освіти предметом подальшого дослідження мають стати удосконалення завдань та функцій клінічної юридичної освіти.

Література.

1. Галай А. О. Недержавні організації юридичного спрямування як учасники публічного управління : монографія. Київ : КНТ, 2015. 408 с.
2. Лоджук М. Т. Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога : монографія. Харків : Право, 2015. 328 с.
3. Лубченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія. Харків: ТОВ «Вид-во права людини», 2015. 280 с.
4. Сущенко В. Професія правник: діяльність, етика, відповідальність: монографія. К.: БО «Благодійний фонд пам'яті Василя Кисіля», 2022. 160 с.
5. Фігель Ю. О. Роль юридичних клінік у формуванні вмінь реалізації права студентами юридичних спеціальностей: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2011. 198 с.
6. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України : наказ Міністерства освіти та науки України від 03.08.2006 р. № 592. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text>.
7. Стандарти діяльності юридичних клінік України: схвал. Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України прот. № 2 від 19.06.2014 р. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-kllinik-ukrajini.pdf>.
8. Про адвокатуру і адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.
9. Словник іншомовних слів: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%EF%F0%E8%ED%F6%E8%EF>.
10. Словник української мови (академічний тлумачний словник): <http://sum.in.ua/s/pryncyp>.
11. Бабенко А. М., Борисова О. О., Шановалова І. О. Принципи права: поняття та класифікація. Прикарпатський юридичний вісник. 2022. Вип. 3(44). С. 3-7. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2022.1>.

References.

1. Halai, A. O. (2015). *Nedderzhavni orhanyzatsiyi yurydychnogo spryamyvannya yak uchashnyky publichnoho upravlinnya: Monohrafiya* [Non-governmental organizations of legal orientation as participants in public administration: A monograph]. Kyiv: KNT. pp. 408.
2. Lodzhuk, M. T. (2015). *Yurydychni kliniky v Ukraini: Osvita ta pravova dopomoga: Monohrafiya* [Legal clinics in Ukraine: Education and legal assistance: A monograph]. Kharkiv: Pravo. pp. 328.
3. Liubchenko, M. I. (2015). *Yurydychna terminolohiya: Ponittia, osoblyvosti, vydy: Monohrafiya* [Legal terminology: Concepts, features, types: A monograph]. Kharkiv: TOV "Vyd-vo prava lyudyny". pp. 280.

4. *Sushchenko, V.* (2022). *Profesiia pravnyk: Diial'niist', etyka, vidpovidal'nist'*: Monohrafiya [The profession of a lawyer: Activity, ethics, responsibility: A monograph]. Kyiv: BO "Blahodiynyi fond pam'iaty Vasylia Kysilia". pp. 160.
5. *Fihel', Y. O.* (2011). *Rol' yurydychnykh klinik u formuванні vmin' realizatsii prava studentamy yurydychnykh spetsial'nostei*: [Doctoral dissertation, Lviv]. (Unpublished doctoral dissertation). Lviv. pp. 198.
6. Pro zatverdzhennya Typovoho polozhennya pro yurydychnu kliniku vyshchoho navchal'noho zakladu Ukraїny: nakaz Ministerstva osviti i nauky Ukraїny vid 03.08.2006 r. № 592. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text>.
7. Standarty diial'nosti yurydychnykh klinik Ukraїny: prot. № 2 vid 19.06.2014 r. Available at: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diial'nosti-yuridichnykh-klinik-ukrajini.pdf>.
8. Pro advokaturu i advokats'ku diial'nist': Zakon Ukraїny vid 05.07.2012 № 5076-VI. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
9. Slovník inshomovnykh sliv. Available at: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%EF%F0%E8%ED%F6%E8%EF>.
10. Slovník ukráíns'koi movy (akademichnyi tlumachnyi slovník). Available at: <http://sum.in.ua/s/pryncyp>
11. *Babenko, A. M., Borysova, O. O., & Shapovalova, I. O.* (2022). *Pryntsypy prava: Ponittia ta klasyfikatsiia* [Principles of law: Concepts and classification]. *Prykarpats'kyi yuridychnyi visnyk*, vol. 3(44), pp. 3-7. <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2022.1>.

Abstract.

Kadala V., Guzenko O., Chupryna Y. Modernization of the principles of clinical legal education in today's conditions.

The article examines the principles of operation of legal clinics, which serve as the basis for clinical legal education of law students. It identifies several problematic aspects related to the need to strengthen and expand the scope of legal aid provision by law students in these clinics. Given the achievements already made, it seems necessary to provide a scientific and practical justification for modernizing the content of the principles of clinical legal education, given the changes that our society is experiencing in the context of military operations. It is established that there is a need to improve the educational cycles of law students by adapting the clinical legal education. This approach to the academic cycle aims to address the challenges faced by law students in acquiring the experience necessary for fully-fledged legal work, as theoretical material presented by even the most experienced specialists is insufficient, and practical skills are essential. This is especially true today in the context of lawmaking, law enforcement, and the need to ensure the realization of the rights and interests of individuals and legal entities. Attention is drawn to the principles governing the activities of legal clinics, which are regulated at the legislative level, and their content is presented. The author examines the scientific positions on categorizing the tenets of legal clinical activity and reveals their types based on the limits of inclusion within a particular group. The author proposes and substantiates the expediency of expanding the package of unique principles of clinical legal education by introducing principles devoted to the advisory activities of law students with clients of legal clinics. Adopting and implementing such principles will contribute to a deeper understanding among law students of their responsibility for the level of advisory services provided and will also enhance their training by examining the experiences of leading legal clinics.

Keywords: legal education, legal clinic, clinical legal education, legal aid, lawyer, free legal aid, law, principles of law, legal regulation, social relations.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

Kadala V., Guzenko O., Chupryna Y. Осучаснення принципів клінічної юридичної освіти в умовах сьогодення. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 1. С. 24-27.

Kadala V., Guzenko O., Chupryna Y. Modernization of the principles of clinical legal education in today's conditions. Actual problems of innovative economy and law. 2025. No. 1, pp. 24-27.

УДК: 328.185:355(477)

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-1-7>

МІНЕНКО Софія Іванівна, доктор філософії з менеджменту, доцент, доцент кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування, завідувачка відділу аспірантури та докторантури, <https://orcid.org/0000-0003-3033-1911>
ДУЮНОВА Тетяна Василівна, доктор економічних наук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та європейської інтеграції, <https://orcid.org/0000-0002-7217-4363>
КУХАР Олександр Васильович, кандидат юридичних наук, доктор економічних наук, доцент кафедри права та європейської інтеграції, <https://orcid.org/0000-0003-4897-9636>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ

Міненко С. І., Дуюнова Т. В., Кухар О. В. Окремі питання протидії корупції у військовій сфері.

У статті наголошується на руйнівному впливі корупції на сучасне суспільство. Особливо деструктивним такий вплив є під час відбиття зовнішньої агресії з боку країни-терориста. Вчинення ж актів корупції з боку такої категорії, як військовослужбовці – породжує зневіру, фрустраційні явища та розпач серед сумлінних громадян і серед інших військовослужбовців. Корупція такого роду підриває і довіру міжнародних партнерів, і відчуття марності надавання допомоги, що в такій ситуації є неприпустимим і має наслідки, розмір яких взаєалі важко оцінити. У статті проаналізовано комплекс наукових праць, присвячених як розумінню корупції як соціально неприйнятної явища, так і корупції у військовій сфері. Наголошується на тому, що на сьогодні відсутні комплексні монографічні дослідження у цьому напрямі, що значною мірою знижує якість наукового пошуку. Описуються різні теоретико-правові підходи щодо визначення поняття «корупція» у сучасній правовій науці. Описується коло корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних із корупцією. Визначається коло суб'єктів, що може вчиняти діяння такого роду у військовій сфері. Аналізуються наукові роботи, у яких визначається коло корупційних ризиків у військовій сфері. Досліджуються і наукові роботи, у яких пропонуються різноманітні напрями діяльності, направлені на протидію корупції у військовій сфері. Слід констатувати, що такі напрями корелюються із поглядами конкретного автора на особливості корупції у військовій сфері. На ґрунті аналізу запропонованого комплексу таких заходів робляться певні висновки і пропонуються окремі напрями протидії корупції у військовій сфері.

Ключові слова: військове право, корупція, корупційні правопорушення, правопорушення, пов'язані з корупцією, військова сфера, корупційні ризики, заходи протидії корупції.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Неодноразово на сторінках сучасної правової літератури наголошувалося, що корупція є одним із найбільш руйнівних явищ для сучасної держави. Як зазначав Добродумов П., характеризуючи негативні наслідки корупції, це соціально негативне явище в Україні фактично перетворилося на одну із загроз національній безпеці. Вона підриває економічні підвалини держави, блокує надходження іноземних інвестицій, провокує зневіру населення до владних структур, руйнівним чином відбивається на міжнародному іміджі України, призводить

до комплексної «тіньовізації» економіки [4, с. 54]. З таким твердженням, безумовно, слід погодитися і підтримати висновок про руйнівні властивості корупції. До такого висновку приходять і інші вчені, акцентуючи увагу на деструктивному впливі корупції у військовій сфері. Так, Висоцький П., зазначив, що корупція в сучасній Україні зростає до рівнів, які загрожують національній безпеці, оскільки суспільство усвідомлює, що слабка державність та корупція пожирають усі державні інститути, довіру суспільства до влади [2, с. 76]. Корупція, як ракова пухлина, руйнує суспільство зсередини,

¹Державний біотехнологічний університет